

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Елисавета Борисова Вълчинова-Чендова, д.н.
(Институт за изследване на изкуствата – БАН, НБУ)
професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство“,

по конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“,
област на висше образование 8. Изкуства,
професионално направление 8.3. Музикално и танцово изкуство
(специалност „Пиано“)
към катедра „Пиано“, ТКДФ на НМА „Проф. Панчо Владигеров“,
обявен в ДВ бр.75/24.09.2019 г., две места,
кандидат: **доц. д-р Десислава Димитрова Щерева**

ТВОРЧЕСКО ПРЕДСТАВЯНЕ

Възпитаник на изтъкнатия педагог Радка Чомакова в СМУ в Бургас и на проф. Зинаида Игнатиева в Московската консерватория „П. И. Чайковски“, където през 1992 тя се дипломира успешно, след което завършва и двугодишна изпълнителска аспирантура отново при проф. Зинаида Игнатиева, Десислава Щерева има активна и разнообразна концертна дейност като солист и камерен партньор. Лауреат е на национални и международни конкурси: „Светослав Обретенов“ (България), „Усти над Лабем“ (Чехия), „Сенигалия“ (Италия), „Й. Н. Хумел“ (Словакия). Участва във фестивалите „Софийски музикални седмици“, „Европейски музикален фестивал“, „Варненско лято“, „Аполония“, „Салон на изкуствата“, „Новогодишен музикален фестивал“, „Софийско лято“, „Нова българска музика“, „Пианисимо“, Музикални празници „Емил Чакъров“, „Дни на Руската клавирна музика“ и др.; във фестивали в Гърция, Македония, Люксембург. Свири с цигуларите Майкъл Барта (САЩ), Александър Дубах (Швейцария), Александру Гавриловичи (Швейцария), румънския пианист Виничиу Морояну и др. Изкуството ѝ е оценено високо от критиката в специализираната периодика.

Репертоарът на Десислава Щерева е стилово разнообразен, включва както представителни (първите клавирни концерти от Брамс, Рахманинов, Прокофиев), така и по-рядко изпълнявани произведения (като ранните седем клавирни концерта от В. А.

Моцарт). През 2001 издава CD на Gega New съвместно с Радка Чомакова с произведения за пиано от Панчо Владигеров, през 2008 този диск е селектиран и включен в международната поредица „Шедьоври на класиката“. През 2010 Десисава Щерева е поканена да участва в издаването на двоен компактдиск с цигулкови произведения на съвременния сирийски композитор Диа Сукари. Записите се осъществяват в Берлин, като всяко произведение се акомпанира от различен пианист, общо 21 от цял свят.

Активна е дейността на Клавирното дуо Десислава Щерева – Евгения Симеонова, основано през 1997. С него Десислава Щерева осъществява множество премиерни изпълнения както на произведения от съвременни български автори (някои от които писани специално за тях), така и на творби за клавирни ансамбли от различни стилове и епохи. Дуото реализира студийни записи за БНР, както и няколко филма за БНТ от поредицата „По вълните на музиката“, участва в многобройни специализирани радио и телевизионни предавания за класическа музика. Дуото е носител на II награда и лауреатско звание на V Международен конкурс за клавирни дуа в Япония и на диплом от IX Международен конкурс ТИМ Италия. През 2004 като солист на Софийската филхармония дуото е номинирано за „Кристална лира“, а през 2007 получава наградата „Золотая муза“ за принос в популяризирането на руската култура и изкуство в България. Сред оригинални проекти на дуото са интегралното изпълнение на 21 унгарски танца от Брамс за пиано на четири ръце, представени многократно в България и чужбина, както и на „Славянски танци“ от Джоржак.

От 1996 Десислава Щерева е хоноруван асистент, от 2001 е щатен асистент, а от 2015 е доцент в катедра „Пиано“ в ТКДФ на НМА „Проф. Панчо Владигеров“. През юли 2013 тя успешно защитава докторска дисертация върху творчеството за клавирни ансамбли на съвременния български композитор Александър Йосифов, издадени на CD с Евгения Симеонова. През май 2014 Десислава Щерева е поканена да участва в международна конференция, съпътстваща международния клавирен конкурс „FRIULI VENEZIA GIULIA“ в Сачиле – Италия, дискутираща възможностите за реализация на младите пианисти. А през март 2015 участва в Международната научно-практическа конференция в Санкт Петербург „Фортепианный ансамбль в современном музыкальном искусстве и образовании“ с доклад „Произведения для фортепианного ансамбля современного болгарского композитора Александра Йосифова: взгляд интерпретатора“ („Произведенията за клавирни ансамбли на Александър Йосифов през погледа на интерпретатора“). През 2018 е наградена със „Златна Лира“ от СБМТД за високи художествено-творчески постижения.

Понастоящем Десислава Щерева е доц. д-р в Катедра "Пиано" на ТКДФ в НМА "Проф. Панчо Владигеров" и преподавател по пиано в департамент "Музика" в Нов български университет.

ИЗСЛЕДОВАТЕЛСКА/ТВОРЧЕСКА ДЕЙНОСТ И РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ НЕЯ (СЪОБРАЗНО ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА РАЗЛИЧНИТЕ НАУЧНИ СТЕПЕНИ И АКАДЕМИЧНИ ДЛЪЖНОСТИ ЗА ОБЛАСТТА НА КОНКУРСА: 8.3. МУЗИКАЛНО И ТАНЦОВО ИЗКУСТВО“).

Представените материали, с които доц. д-р Десислава Щерева участва в конкурса, включват дейности след конкурса за доцент, които надхвърлят минималните изисквания за този раздел в отделните групи. Съгласно изискванията, ще се ограничи с коментар на групите показатели с представени материали за конкурса и кратки обобщения, като ще подчертая, че е приложен изчерпателен доказателствен материал, имам лични впечатления от артистичната дейност на кандидатката.

- **Група „А“ – 50 точки / защитена докторска дисертация**

Защитен дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен "доктор" на тема „Интерпретационни проблеми в произведенията за клавирно дуо на Александър Йосифов“, 8 юли 2013, диплома 28 / 09.07.2013.

- **Група В: Постигнати общо 295 точки при минимален брой 100 т.**

В Показател 4: *Реализиран авторски продукт в областта на изкуствата (филм, спектакъл, изложба, концерт и др.)* е посочен издаден CD „Унгарски танци“ от Йоханес Брамс („Gega New“, 2016).

В Показател 5: *Водеща (самостоятелна) творческа изява, в областта на изкуствата:* представени са значими творчески изяви, които могат да бъдат приети като реабилитационен труд. Те са групирани като солистични с оркестър и участие в клавирното дуо Десислава Щерева – Евгения Симеонова.

През годините Десислава Щерева се е утвърдила като изпълнител с широк репертоар. Освен класически и романтични творби, тя активно изпълнява музиката ХХ век и съвременността. Посочените изяви включват: **5 концерта от Волфганг Амадеус Моцарт** – Концерт за пиано и оркестър № 5 ре мажор К 175 (с Хасковия камерен оркестър, дир. Цанислав Петков, 2016), Концерт за пиано и оркестър № 1, фа мажор, К 37 и Концерт за пиано и оркестър № 2, си бемол мажор, К 39 (с Габровския камерен

оркестър, дир. Иван Стоянов, 2017), Концерт за пиано и оркестър, № 23, ре мажор, К 488 (с Разградска филхармония, диригент Арто Чифчиян, 2019) и Концерт за пиано и оркестър, № 4, сол мажор, К 41 (с Хасковия камерен оркестър, дир. Цанислав Петков, 2019); **Сергей Прокофиев** – Концерт за пиано и оркестър № 1 (с Бургаския симфоничен оркестър, дир. Йордан Дафов, 2014) и **световната премиера на Ясен Воденичаров** – „Звукове и шепот от кристалната гора“ за пиано и струнен оркестър (с Габровския камерен оркестър, дир. Иван Стоянов, 2017). Подборът на тези произведения е потвърждение на широкото репертоарно амплуа на кандидатката, но и е свидетелство за нейния интерес към по-рядко изпълнявани творби и премиерни изпълнения. Ранните концерти за пиано на Моцарт, написани между 11 и 17 години, и зрелите му образци (като № 23) са предизвикателство за изпълнителя по отношение на подходите в стиловата им интерпретация. Едночастният Прокофиев концерт също е сред рядко изпълняваните негови творби. А партитурата на Ясен Воденичаров, която съм разглеждала, е много сложна задача за всеки изпълнител както технически, така и с постигането на характерната за композитора музикална картина, изградена от контрастни и преливащи въздушни цветни образи. Интерпретацията изисква изработен усет към претворяване на спектралната картина. Ще подчертая, че това не е само световна премиера, творбата е написана две години по-рано и е посветена на Десислава Щерева.

Клавириното дуо Десислава Щерева – Евгения Симеонова е постоянна формация с богата артистична история. **Интегралното изпълнение на „Славянски танци“ от Антонин Дворжак** беше включено в Софийския фестивал за камерна музика „Аджитато“ (2016, БНР, Студио 1). Имах възможността да присъствам и на интегралното изпълнение на „Унгарските танци“ от Брамс (издадени на CD, както вече посочих) и на изпълнението на Дворжаковите танци. Това са мащабни и много представителни проекти за професионалната биография на дуото, разкриващи професионалното майсторство и естетическия вкус на изпълнителите. Съвсем основателно проектът със „Славянски танци“ е включен сред водещите изяви, той представя убедително кандидатката като камерен изпълнител.

- **По Група от показатели Г: събрани общо 205 от необходимите 120 т.**

В показател 13: *Водеща (или самостоятелна) творческа изява в областта на изкуствата, която не е основен хабилитационен труд* са посочени **5 успешни премиери на произведения от български и чуждестранни композитори, 3 от които са записани и излъчени по програма „Христо Ботев“ на БНР.**

– Световна премиера на творбата на Георги Арнаудов „*Вратите на съня*“ – *тихи и приглушени симфонии за струнен оркестър и пиано* (2016, София, КА „Софийски солисти“, дир. Иван Стоянов). Впоследствие творбата е изпълнявана от различни състави и с различни изпълнители. В клавирната партия кандидатката постига проникновена интерпретация на специфичното звуково пространство на фантазия и тишина, в което Георги Арнаудов конструира звукови образи (реални и съновидения).

– Колоритният *Концерт за флейта, пиано и камерен оркестър* от японската композиторка Рика Сузуки, живееща в Париж, е написан за този изпълнителски състав (световна премиера с КА „Софийски солисти“, японската флейтистка Ацуко Кога, дир. Иван Стоянов): клавирната партия има богата фактура, както подчертава кандидатката, „използването на допълнителен инструментариум натоварва и обогатява партията на пианото и определено е провокация към реакциите на изпълнителя“.

– Произведението *Дивертименто концертанте за две пиана и струнен оркестър* от Красимир Тасков успешно бе представено на „Нова българска музика 2019“ в залата на СБК (клавирното дуо Щерева – Симеонова, с камерен оркестър „Орфей“, дир. Райчо Христов). Както много точно изтъква в анотацията кандидатката, „произведението е с пределни контрастни състояния, ансамблови и метроритмични трудности. Авторът използва много джазови идиоми, които са натоварени с виртуозност и са втъкани в комплементарна фактура от бароков тип“. Ще добавя, и с подчертана моторна ритмична пулсация.

– Премиерата в България на емблематичната за съвременната музика творба „*Tabula Rasa*“ – *Концерт за две цигулки и подготвено пиано* от Арво Пярт (София, с КА „Софийски солисти“, дир. И. Стоянов, 2015, с цигуларите Йордан Димитров, Евгени Николов) се открие като важен музикален акцент в културния афиш и е още едно потвърждение за отношението на Десислава Щерева към различни партитури, и по-специално към музиката на XX век, богата на стилови и жанрови посоки в творческите търсения.

– Известен е интересът ѝ към творчеството на Александър Йосифов. Участието в юбилейния му авторски концерт през 2015 с премиери на творби за клавирни ансамбли продължава творческото ѝ съмишление с композитора, което е в основата и на нейния дисертационен труд, разглеждащ други произведения за клавирно дуо.

В показател 14: *Поддържаща творческа изява или участие в колективен продукт в областта на изкуствата* са включени три концерта, включени в музикални дни и фестивали.

- **По Група от показатели Д: общо 90 при изискани 80.**

В показател 19: *Рецензии за реализирани авторски продукти или творчески изяви в специализирани издания в областта на изкуствата:* Приложени са **9 положителни рецензии** за изпълненията на кандидатката, публикувани в специализирани музикални и културни переиодични издания.

Група Е – общо 150 точки при минимални изисквани точки: 120

В показател 22. *Участие в национален научен, образователен или художественотворчески проект: представени са* CD „Унгарски танци“ от Йоханес Брамс "Gega New" (2016), виртуозно и емоционално изпълнение на дуото, записа в БНР на „Славянски танци“ от Антонин Дворжак и участието в творческата работилница по композиция на проф. Стефан Драгостинов в Центъра за култура и дебат Червената къща "Андрей Николов" (2019), на заключителния концерт също присъствах.

В показател 23: *Участие в международен научен, образователен или художественотворчески проект* са посочени **3 доклада на научни конференции**, два в Русия, както и един интересен проект – **рецитал „Музика от епохата на султан Селим III“**. За участието в него кандидатката беше специално поканена, бяха ѝ предоставени ноти на произведения от тази епоха – много интересен материал и от музикологична гледна точка. Едночасовият рециталът беше включен в програмата на официалното откриване на XXIII симпозиум на CIEPO (Comite International des Etudes Pre-Ottomanes et Ottomanes) (11.09.20198) и посрещнат с адмирации.

Педагогическата дейност в *показател 28 и 29* също е убедително защитена с **ръководство на Майсторски клас за клавирни дуа по програма „Еразъм+“ в Консерватория в Перуджа, Италия (2019), съвместно с проф. д-р Е. Симеонова, и участия в журита.** Гл. ас. д-р Десислава Щерева има над 20-годишен стаж като преподавател в катедра „Пиано“ – ТКДФ на НМА „Проф. Панчо Владигеров“ и в Департамент „Музика“ на Нов български университет. Имам преки впечатления от педагогическата ѝ дейност в университета. Тя се е утвърдила като сериозен педагог, който изгражда в младите хора технически умения и вкус към музиката, провокира студентите към различни творчески изяви, ползва се с тяхното уважение.

Както посочих при представянето ѝ, Десислава Щерева е отличена със „*Златна лира*“ от СБМТД за високи художествено-творчески постижения (2018) – *показател 30.*

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Искам отново да подчертая, че кандидатката доц. д-р Десислава Щерева напълно отговаря и надхвърля необходимите национални минимални научно-метрични показатели в областта на изкуствата, изследователска област: 8.3 Музикално и танцово изкуство. Тя е уважаван музикант – изпълнител и педагог, с изявена артистична индивидуалност и присъствие в музикалния ни живот.

Въз основа на всичко споменато по-горе и в съответствие с изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България бих искала да подчертая всички свои положителни оценки по отделните параграфи, които представя кандидатката. Подкрепям решението на уважаемите членове на Научното жури кандидатурата на доц. д-р Десислава Димитрова Щерева да бъде предложена за гласуване за академичната длъжност „професор” в професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство (пиано)“ към катедра „Пиано”, ТКДФ на НМА „Проф. Панчо Владигеров”.

София, 12.01.2020

проф. Елисавета Вълчинова-Чендова, д.н.